

2023-cü ilin 6 fevral: Azərbaycan hər an Türkiyə ilə birlikdə

Həmişə düşünürük ki, insanlar bir-birinə bənzəmədiyi kimi, onların alın yazısı da bir-birinə bənzəmir. Əslində Yaradan hər kəsi fərqli görünüşdə və fərqli tələdə yaradır. Lakin sən demə minlərlə insanın həyatda son günü nə qədər bir-birinə oxşar yazılıbmış... Türkiyənin Kahramanmaraş, Hatay, Adiyaman, Qaziantep, Osmaniye, Adana, Şanlıurfa, Malatya, Diyarbakır, Kılıç, Elazığ şəhərlərində 2023-cü il fevral ayının 6-da gecə saatlarında bir-birinin ardınca iki böyük zəlzələnin qurbanı olan minlərlə insanın oxşar sonu kimi...

Bu minlərin içərisində yaşlılar da vardi, cavanlar da, gənclər de, uşaqlar da. Həle dünyanın eybəcərliklərdən xəbərsiz körpələr de vardi, həle dünyaya gelməsinə bir neçə ay qalan, ana bətnində dağıntılar altında qalan körpələr de vardi. Onlar müxtəlif taleplerin insanları idilər. Lakin sonları eyni yazılmışdı. Bir gecənin qurbanı olmamış idilər. Bu zəlzələ onların sonu olmalı idi. Dağıntılar altında qalıb günlərlə mücadilə edib həyatlarını itirməli idilər. Bax, onların alın yazısının oxşar tərəfləri bunlar idi. Necə ki, zəlzələ dağııntıları altından çıxarılan insanların alın yazısının bir günlük oxşarlığı vardi, eləcə də çıxarıla bilməyənlərin. Çıxarılanlar, həyatı xilas edilənlər arasında da uşaqlar, gənclər, yaşıllar vardi. O gecə onların taleyində oxşar anları ortaya çıxaraqçıdı. Onlar zəlzəlenin dalğaları ilə dağııntılar altında qalacaq, lakin xilas ediləcək, həyatlarına qaldıqları yerdən davam edəcəklər.

Lakin həyatını itirən minlərlə insan o gecə minlərlə zəlzələyə məruz qalanlar kimi, dağııntılar altında qalsalar da, onlar kimi yenidən həyata qayıtmayacaqdı. Cənub onların alın yazısında 2023-cü ilin fevral ayının 6-sı həyatlarının son günü idi. 7.7 və 7.6 ballıq dağıdıçı zəlzələlər onları illərlə dişləri-dırnaqları ile qurub-yaratdıqları evlərinin dağııntıları altına göməcəklə.

Mərkəzi Kahramanmaraş olan, 11 vilayetdə baş verən və əsrin fəlakəti olaraq xarakterizə edilən zəlzələlərdə 14 milyon insan bu zəlzələnin acılarına məruz qaldı, ölkədə 7 günlük milli matəm elan

edildi.

O gecə saat 04.17-də Kahramanmaraşın Pazarcık rayonunda 7.7, Elbistan rayonunda isə 13.24-də 7.6 bal gücündə zəlzələ neticəsində Kahramanmaraş ilə yanaşı, Hatay, Osmaniye, Adiyaman, Diyarbakır, Şanlıurfa, Qaziantep, Kılıç, Adana, Malatya və Elazığda 53 min 537 nəfər fəlakətin qurbanı

dərman və geyim ləvazimatları başda olmaqla, bütün yaşayış materialları ardıcıl şəkildə göndərilib.

Dağılmış 38 min 901 binada axtarış, məskunlaşdırığı təsbit edilən 26 min binada isə axtarış-xilasetmə işləri aparılıb. Müdaxilə işləri çərçivəsində bölgədə 11 min 488-i beynəlxalq personal, 35 min 250-si axtarış-xilasetmə və 142 min təhlükəsizlik işçisi olmaqla, cəmi 650 min personal çalışıb. Bölgədə 350 çadır şəhərciyində 645 min çadır, 414 konteyner şəherində isə 215 min 224 konteyner qurulub.

Bölgeyə 106 milyard 728 milyon lirə vəsait köçürülb. Müvəqqəti sığınacaq xidməti çərçivəsində indiyədək 349 min aileyə cəmi

olaraq həyatını itirdi, 107 min 213 nəfər isə yaralandı. Beynəlxalq yardım da daxil olmaqla, 93 ölkədən axtarış-xilasetmə qrupları bölgədəki işlərə qatıldı.

Türkiyəyə ən azı 100 milyard dollar maddi ziyan dəydi

Türkiye metbuati yazıçı, Dünya Bankı və BVF-nin məlumatına görə, zəlzələ ölkə iqtisadiyyatına 100 milyard dollarдан çox ziyan vurub. Zəlzəlenin bilavasitə təsir etdiyi 11 əyalətdə çoxlu yaşayış evi, eləcə də məktəb və xəstəxanalar dağılımaqla yanaşı, bölgədəki infrastruktur, xüsusilə də yollarla böyük ziyan dəyib. Belə ki, elektrik, su, internet, kanalizasiya, yol və nəqliyyat kimi infrastrukturun dağılıması çoxsaylı problemlərin yaranmasına sebəb olub.

Türkiye hökumətinin bildirdiyinə görə, bölgədə zəlzələlərin davam etmesi TOKİ-nin tikintisinin ləngiməsinin ən mühüm səbəblərindən biridir. Zəlzələdən zərər çekmiş 11 şəhər son bir ildə 57 min 15 dəfə yenidən silkilənib.

Zəlzələdən sonra bütün dövlət qurumları, yerli idarəələr, qeyri-hökumət təşkilatları və könüllülər səfərber edilərək, bölgəyə su, qida,

389 mini yaşayış, 40 min 658 iş yeri və 11 min 531 təsərrüfat xarakterli obyektlər olmaqla, cəmi 441 min 567 tikiil üzərində sahiblik hüququ müəyyən edilib. Zəlzələdən zərər çekmiş vətəndaşların yaralarının sağaldılması istiqamətində aparılan işlər çərçivəsində zəlzələ bölgəsinin şəhər mərkəzlərində və kəndlərində 307 min evin tikintisine başlanılıb.

Bu çərçivədə, yerində çevrilən layihələrində 750 min lirə qrant, evlər üçün 750 min lirə kredit, 750 min lirə qrant, tövli kənd evləri üçün 1 milyon lirə kredit və 400 min lirə qrant, iş yerləri üçün 400 min lirə kredit 2 il güzəştli dövr və 10 il faizsiz ödəmə müddəti ilə təqdim olunub.

22 gün də, sonra da hər an Türkiyə ilə

İki il önce, fevralın 6-sı zəlzələ baş verən gündən etibarən Azərbaycan hər an Türkiyənin yanında oldu. Bu, bir qonşuluq münasibəti, dostluq deyil, qardaşlığın göstəricisi idi. Bu, bir ürəkdə minlərlə döyüntünün göstəricisi idi.

Dövlətimizin başçısının, birinci vitse prezidentin göstərişi ilə Türkiyəyə milyonlarla manat dəyərində humanitar yardım göstərildi. Zəlzələdən dərhal sonra bütün xalq ayağa qalxdı. Hər kəs öz əzizinə yardım göstərmək istədi. Zəlzələnin ilk günləri Bakıda və Naxçıvanda Türkiyəyə yardımla bağlı kadrları izləyərkən qurur hissi keçirirdik. İki dövlətin bir milleti olan insanların can yanğısı ilə əllərində geleni zəlzələ bölgələrinə çatdırmaq cəhdini yaxınlarını orada düşdürüyən ağır vəziyyətdən çıxarmağa böyüklü-küçüklü yardım idı.

Bu, bizim bir millət, qardaş, dost olmayızaqlı yanaşı, həm də oxşar taleyimizlə bağlı idi. Çünkü 1990-cı illərin əvvəllerində soydaşlarımız ermənilər tərefində Qarabağdan zorla çıxarılanda onlar da belə ağır vəziyyətlə üz-üzə qalmışdır. Evlərindən heç ne götürülmüş, qışın soyuğunda yalınqat bir palta yurdlarını tərk etməli olmuşdular. Onların ekseriyəti meşə və dağlarda donaraq olmuşdu.

Oxşar talelər belə hadisələr zamanı birleşir. Çünkü hadisələr ayrı-ayrı olsa da, yaşananlar eyni idi. Bu səbəbdən də o ağır günləri yaşıyan bir xalq kimi Türkiyədə zəlzələdən əziyyət çəkənlərə yardım edən ilk Azərbaycan oldu. Belə də olmalı idi. Çünkü türklər bizim can qardaşımızdır. Onların kədəri də,

sevinci de bizimlədir. Bizim də həm kədəri, həm sevinci günü müzdə onlar bunun hər ikisini bizimlə bölüşüb, sevincimizə sevinib, kədərimizə kədərləniləblrə.

Dövlətimizin başçısı zəlzələnin ilk günündə də, sonra Türkiyənin Azərbaycandakı safirliyində olarkən də, həmin il fevralın 25-də Türkiyəyə səfəri zamanı da Prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğana bu böyük itki ilə bağlı başsağlığı verib, Azərbaycan xalqının Türkiyənin kədərinə şərək olduğunu bildirib. 5 fevral 2024-cü il tarixdə isə zəlzələnin birinci ildönümü ilə əlaqədar Türkiye Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğana məktub göndərib.

Azərbaycan hazırda Kahramanmaraş vilayətində humanitar fealiyyətini davam etdirərək burada aparılan yenidənqurma və bərpa işlərində, sosial obyektlərin inşasında yaxından iştirak edir.

Türkiyənin Kahramanmaraş vilayətində inşa olunan "Azərbaycan" yaşayış məhəlləsinin ümumi sahəsi 32 hektar təşkil edir. Layihəyə əsasən məhəllə yaşayış binaları, ibtidai məktəb və uşaq bağçası, mədəniyyət mərkəzindən ibarətdir. Yaşayış məhəlləsində 71 yaşayış binası inşa edilir. Bu binalarda 2, 3 və 4 otaqlı 1323 mənzil olacaq. Eyni zamanda, həmin ərazidə məskunlaşacaq sakinlərin iş yerləri ilə təmin olunması məqsədilə yaşayış binalarında 799 qeyri-yaşayış (ticarət) obyekti istifadəyə veriləcək. Layihənin 100 milyon ABŞ dolları məbləğində hissəsi Azərbaycan Hökuməti tərəfindən inşa olunacaq.

"Azərbaycan" məhəlləsi layihəsi çərçivəsində Kahramanmaraşda Heydər Əliyev adına müasir tipli ibtidai məktəb tikilib. Azərbaycan hökuməti adından layihənin icraçı organı MİDA Mənzil İnşaatı Dövlət Agentliyi olub. Üçmərtəbli müasir məktəb binasının tikintisi zamanı sağlamlıq imkanları meydud uşaq da nəzərə alınıb. Məktəbdə, həmçinin idman zalı, kitabxana, məscid və zərurət yaradıqda sığınacaq kimi istifadə edilə bilən yer var.

Ibtidai məktəbdə təhsilə dəstək məqsədilə əlavə otaqlar mövcudur. Buraya xüsusi aletlər və tədris materiallarından ibaret 1 emalatxana, musiqi dərslərinin keçirilməsi üçün musiqi alətlərindən ibaret 1 musiqi otağı, rəsm və emək dərslərinin keçirilməsi üçün 2 emalatxana, texnologiya, riyaziyyat və mühəndislik sahəsində bacarıqların təkmilləşdirilməsi üçün 1 emalatxana, 1 kitabxana və 1 idman zalı daxildir.

Məktəbə bitişik ərazi abadlaşdırılır, hazırlıq bölməsindən şagirdlər üçün uşaq meydançası yaradılır. İbtidai məktəbin girişində Ümummilli Lider Heydər Əliyevin və Türkiyə Cumhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürkün təsvirləri olan obelisk ucaldılıb.

İki dövlət bir millətin kədəri bir-birinin kədəri, sevinci sevincidir. Ümidvarlı ki, böyük Türkiye zəlzələnin nəticələrini qısa zamanda aradan qaldıracaq, 11 füsparkə şəhər yenə əvvəlki görkəmənə qayıdaqdaqdır. Bu dəhşətli hadisə, əsrin fəlakəti heç vaxt unudulmayacaq. İtkilərin hər biri qəlbimizdə yaşayacaq. Ancaq nə etməli ki, həyat davam edir. Qoy həyatın davamında bu fəlakət Türkiye üçün son olsun.

Mətanət Məmmədova

14 milyard 453 milyon lirə "icare dəstəyi ödənişi" edilib. Bu çərçivədə ev sahiblərinə 7 min 500 lirə, kirayəçilər isə 5 min lirə kiraye dəstəyi ödənişi davam edir.

Diger yardım və ödənişlərle birləşdə zəlzələ bölgəsinə ümumiyyətdə 106 milyard 728 milyon lirə vəsait köçürülb.

Zəlzələ bölgəsində 2 milyon 302 min binada və 6 milyon 227 min müstəqil hissədə zərərin qiyamətləndirilməsi aparılıb və indiyədək dağııntıların təmizlənməsi prosesinin yüzde 91-i yerinə yetirilib. Hüquqi araşdırma nəticəsində